

reduceret. Ikke desto mindre giver bogen et levende og fængslende billede af livet i byen og menigheden, set fra et af de hjem, hvis tilværelse helt var bestemt af tilknytningen til brødre-menigheden.

Bogens styrke ligger i flere planer. Pastor Østers erindring om barndommen er klar og skarp. Han formår at gøre minderne vedkommende. De har atmosfære fra tiden, samtidig med at de oplyser de særegne træk i brødre-menighedens historie og hverdag. Forfatterens egen uddannelse i brødre-menighedens institutioner og hans tilsyneladende ikke helt ukomplicerede forhold til den herrnhutiske kristendom har givet ham særlige forudsætninger for at sætte glimtene fra barndommen i Christiansfeld ind i den større herrnhutiske sammenhæng.

Desuden har Andreas Øster ved hjælp af papirer, som hans far har efterladt, kunnet give et lille direkte bidrag til belysning af spændingen mellem dansk og tysk i Christiansfeld efter 1864. Det nationale problem måtte få ganske særlige aspekter i brødre-menigheden med dens tyske ledelse og den nære tilknytning til Tyskland over for det danske flertal i Christiansfeld.

H. P. Clausen

M. H. Spies: Veteran Steamers. A Story of the Preservations of Steamships. (Udgivet af M. H. Spies, Humlebæk, 1965). 140 s.

Initiativtageren til stiftelsen af Dansk Veteranskibsklub, sekretær, cand. jur. M. H. Spies har med støtte af Caltex udgivet en smukt udstyret bog med beskrivelser af 32 såkaldte veterandampere. Forfatteren deler dem i tre grupper: dampskibe, der sejler på forretningsmæssig basis, dem, der sejler på ikke-forretningsmæssig basis og endelig oplagte skibe. Man kan diskutere,

om denne inddeling er hensigtsmæssig. Ud fra en historisk betragtning havde det nok været at foretrække, om man ved en kronologisk opstilling, evt. inden for denne delt op efter typer (f. eks. agterhjul, sidehjul, skrue), havde været i stand til at se den teknisk-historiske udvikling. Nu bliver billedet flimrende; men da forfatteren bebuder flere bind, kan disse mangler til en vis grad afhjælpes til sidst ved et velgennemtænkt indeks, ligesom fyldestgørende litteraturhenvisninger da må anføres.

Bogen bærer præg af, at begrebet veteranskib øjensynligt er fortolket meget vidt, eftersom der er optaget dampere så sent som fra 1953! Det er ganske vist en hjul-damper, men betegnelsen veteranskib kan den vist ikke bære ud fra nogen betragtning. Med større ret kunne D/S Hejren af Silkeborg være optaget; den er bygget 1909, er dobbeltskruet og forsynet med to dampmaskiner og vil i øvrigt for første gang blive ombygget i 1966. Men ellers er Danmark smukt repræsenteret i bogen, dels med D/S Skjelskør (1915), som Veteranskibsklubben reddede fra ophugning, og dels med H/S Hjejlen (1861), der ikke af noget andet fartøj i bogen detroniseres som verdens ældste igangværende, intakte dampskib. Et stort antal af veteranskibene er i virkeligheden ombygget og forbedret navnlig i maskinel henseende.

Til trods for de anførte indvendinger må det dog siges, at værket er nyttigt. Forfatteren har øjensynlig ikke skyet nogen anstrengelse for at skaffe pålidelige oplysninger frem fra alle klodens egne. Herved kan dette bind – og de følgende – få stor betydning for skibsfartshistorikerne ved at blive den første på et verdenssprog skrevne håndbog i bevarede dampskibe. Udsendelsen af bogen kan må-

ske også føre til, at ikke alle gamle dampere hugges op. I så fald må man dog håbe, at bestræbelserne koncentrerer om de virkelig interessante fartøjer.

Tage Kaarsted

Samfundsvidenskabelige forskningsinstitutioner i Danmark. I. Vejviser. Ved Jørgen Tvevad. With an English summary. (Socialforskningsinstituttet, Studie 6, 1965). 145 s. (stenc.).

Betydningen af en effektiv dokumentations- og oplysningstjeneste bliver mere og mere åbenbar i moderne forskning, men feltet dyrkes ikke særlig intensivt herhjemme. Vi har f. eks. inden for de samfundsvidenskabelige discipliner alt for svært ved at få kendskab til, hvilke forskningsprojekter enkeltpersoner og institutioner er i gang med, på hvilket stade de befinder sig osv. Hemmelighedsfuldheden skyldes ofte en i og for sig agtværdig blufærdighed, men den kan føre til, at de få kræfter, vi har at sætte ind, splittes, at gensidig støtte ikke kan gives, og at visse undersøgelser dubleres.

Et første skridt på vejen til at eliminere risikoen for forskningsmæssigt kraftspild må være at få en oversigt over de institutioner, som overhovedet findes herhjemme på de forskellige områder, og over, hvordan de definerer deres arbejdsfelter. Socialforskningsinstituttet har med denne vejviser over de samfundsvidenskabelige forskningsinstitutioner i Danmark gjort en vigtig indsats for at løse denne opgave.

Vejviseren er udarbejdet af cand. mag. Jørgen Tvevad på grundlag af spørgeskemaer, der har været sendt ud til de enkelte institutioner. Det er slet ikke så lige en sag at afgrænse de forskningsområder, man bør have med i en liste over samfundsviden-

skabelige forskningsinstitutioner. Man har valgt at tage udgangspunktet i videnskabsfondens kommission for samfundsvidenskaberne, som repræsenterer de juridiske, økonomiske, politiske og sociologiske videnskaber. Hertil er føjet etnografi, økonomisk geografi, samtidshistorie, socialmedicin, socialpsykologi og socialpsykiatri.

Instituttet kunne opstille en liste på over 600 institutioner og organisationer, der »kunne tænkes at være producenter eller konsumenter af samfundsfaglige undersøgelser«. Af praktiske grunde begrænsede man sig dog til at henvende sig til 177, og efter behandlingen af de indgåede svar omfatter listen 112 institutioner.

Udvalget kan man næppe indvende noget imod. Inkonsekvenser skyldes antagelig ikke redaktøren, men beskedenhed eller uopmærksomhed hos de institutioner, der ikke er kommet med. F. eks. havde det været rimeligt, at Institut for historie ved Aarhus Universitet var kommet med, når det tilsvarende institut ved Københavns Universitet figurerer på listen.

Tanken er, at vejviseren skal følges af en statistisk bearbejdelse af dens oplysninger. Den vil man være mere betænkelig ved. I hvert fald må man gøre sig helt klart, at den vil registrere tilstanden pr. 1. oktober 1964. Allerede nu er adskillige af de meddelte oplysninger forældede. Tiden rider hurtigt på dette felt.

Vejviserens nytte ligger i den række adresser og telefonnumre etc., man her har fået nemt ved hånden. Angivelserne om institutionernes forskningsområder er også nyttig, men den understreger unægteligt behovet for en løbende information om de faktiske forskningsinitiativer og -planer. Her må en indsats efterlyses. Måtte den komme snart.

H. P. Clausen